

листопада 2009 р. № 9. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>

4. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України : [В 4 т.] / А. Г. Ярема, В. Я. Карабань, В. В. Кривенко, В. Г. Ротань. – Т. 1. – К. : А.С.К.; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2004. – 928 с.

5. Постанова Верховного Суду України у справі № 6-134ц12 від 21 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/6230D62B44B07B0DC2257AEF003DC5C9?OpenDocument&Highlight=0,%E2%E8%E7%ED%E0%ED%ED%FF&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/6230D62B44B07B0DC2257AEF003DC5C9?OpenDocument&Highlight=0,%E2%E8%E7%ED%E0%ED%ED%FF&)

6. Постанова Верховного Суду України у справі № 6-20ц11 від 21 травня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/81b1cba59140111fc2256b7004f9cd3/774b3fa003d1714ec2257a1a004625a4?OpenDocument>

Забезпечення прав біженців на шляху до Євросоюзу

Лінік Є.П., викладач кафедри цивільно-правових дисциплін ННІПП НАВС

На шляху до євроінтеграції України питання захисту прав людини посідають одну з ключових позицій для представників ЄС. Разом з тим, на думку Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Україна стає небезпечною державою для шукачів міжнародного притулку та статусу біженця, які прагнуть дістати прихисток, зокрема втікаючи від політичних переслідувань у себе вдома. Нажаль, система притулку в нашій країні досі потребує фундаментального поліпшення, оскільки не гарантує належного захисту проти екстрадиції і не забезпечує біженцям можливості розгляду їхніх заяв у межах ефективного та, що головне, справедливого процесу.

Репутація держави, недружньої до біженців і шукачів притулку, вкотре змушує задуматися про ступінь її неповаги до основоположних прав людини. Проводячи таку політику, вона відмовляє собі в місці поміж цивілізованих країн, які поважають міжнародне право, і таким чином ставить чергову перепону на шляху до повної лібералізації візового режиму з ЄС.

Проблеми, з якими стикаються особи на шляху здобуття статусу біженця в Україні, мають комплексний характер. Зокрема, як каже регіональний представник Управління Верховного комісара ООН у справах біженців у Білорусі, Молдові та Україні Олдріх Андрісек, «довготривала адміністративна реформа, що перебуває в процесі впровадження в Україні, є лише однією з цілої низки труднощів». На його думку, занадто багато людей у нашій країні й далі помилково думають, що біженці є просто мігрантами в пошуках кращого життя.

Досі в Україні не розроблено та не імплементовано в цій царині ефективне законодавство. Попри новий Закон «Про біженців та шукачів притулку» (2011 р.), відповідні процедури, як і раніше, не відповідають міжнародним стандартам. Зокрема, особам без документів, які шукають притулку, загрожує затримання терміном до 12 місяців у пунктах перебування нелегалів (утримання однієї особи на рік обходиться

держбюджету у близько 22 тис. грн.) за незаконний перетин державного кордону нашої країни або його спробу.

Значна кількість шукачів статусу біженця в Україні втікають зі своїх країн через політичні переслідування. Однак і тут наша держава порушує міжнародні зобов'язання в межах Конвенції ООН про статус біженців, задовольняючи запити про їх екстрадицію. У багатьох ситуаціях українські служителі Феміди чомусь забувають, що за ієрархією правових зобов'язань у будь-якій країні – члені ООН першими йдуть конвенції цієї організації, згідно з якими екстрадиція шукачів міжнародного захисту або осіб, що набули статусу біженця, є протиправною дією.

У звіті міжнародної правозахисної організації Amnesty International за 2013 рік йдеться про найрезонансніші випадки порушення українською стороною прав осіб, яким вона мала б надати притулок саме за ознакою політичних переслідувань на їхній батьківщині. Це додаткові сигнали для світової спільноти та ЄС, із яким Україна прагне підписати Угоду про асоціацію, що в нашій державі на практиці не реалізується одна з ключових європейських цінностей – захист прав людини та відсутність дискримінації.

Залишивши позаду безпосередню небезпеку життю та здоров'ю, потенційні біженці в Україні наражаються на місцеву бюрократію й паперову тяганину. Одразу ж постає низка технічних проблем, вирішувати які наша держава поки що не готова. Так само невідпрацьованими лишаються питання належного документування новоприбулих заявників, надання їм соціальної допомоги під час розгляду їхніх звернень, реального механізму легалізації та інтеграції в українське суспільство визнаних біженців та осіб, які потребують додаткового захисту. Досить часто йдеться про багатодітні родини, єдиним засобом для існування яких стає перехід у сіру економічну зону.

Ще одним недоліком, який на нашу думку підлягає усуненню є та деталь, Департамент у справах біженців та іноземців Державної міграційної служби України, який наділений повноваженнями надання статусу біженця, не має власного бюджету, що суттєво обмежує його автономію в розподілі ресурсів для запровадження мандата надання притулку.

Україні потрібно не лише відсилати своїх миротворців у гарячі точки планети, а й належним чином приймати біженців на своїй території, як чинить переважна частина цивілізованого світу. Для цього наша держава має зробити крок, якого вже давно очікують від неї, – ухвалити антидискримінаційне законодавство.

Практично весь час своєї незалежності Україна так чи інакше перекладає відповідальність за роботу з біженцями на плечі УВКБ ООН – агенції, яка, звісно, допомагає, проте не може вирішити проблему за українців. Ціна цього питання для нашої країни – лібералізація візового режиму з ЄС.